

Национален съвет за журналистическа етика

РЕШЕНИЕ

№ 37

8 ноември 2016 г.

по жалба на Съвета за електронни медии срещу www.clubz.bg

Комисията по журналистическа етика на свое редовно заседание на 8.11.2016 г. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Александър Кашъмов

ЧЛЕНОВЕ: Бисера Занкова

Бойко Василев

Весислава Антонова

Даниела Тренчева

Иван Бедров (направен отвод поради конфликт на интереси при разглеждания казус)

Илия Вълков

Нели Огнянова

Райна Николова

изслуша доклада на Райна Николова по жалба с вх. № 03-035/22.07.2016 г. на Съвета за електронни медии, подадена чрез председателя на СЕМ Мария Стоянова, срещу www.clubz.bg по повод публикацията „Нови промени в СЕМ. Но се бавят“ от 17.07.2016 г., която, според жалбоподателя, нарушава разпоредби на Етичния кодекс на българските медии.

I. ПРОЦЕДУРА

Жалбата, заведена с вх. № 03-035/22.07.2016 г., е допустима предвид обстоятелствата, че е подадена в срок, отнася се до нарушение на Етичния кодекс на българските медии и съдържа всички необходими реквизити. Жалбата е допълнена на 9.08.2016 г., като са приложени документи от преписка от 2015 г. между СЕМ, Върховна административна прокуратура и началника на кабинета на президента на Република България.

Във връзка с чл. 10, ал. 6 от Правилника за дейността на Комисията за журналистическа етика, становището на www.clubz.bg е потърсено с писмо на изпълнителния директор на Фондация «Националният съвет за журналистическа етика» изх. № 20-49/26.08.2016 г. Постъпило е становище на медията от 31.08.2016 г., подписано от главния редактор на "Клуб Z" Светлана Джамджиева.

II. ЖАЛБА

Жалбоподателят заявява, че съществува „несъответствие между материала (който е без посочен автор) и разпоредбите на Етичния кодекс на българските медии“. Заявява се, че в цитирания материал се коментира разпоредбата на чл. 29 от Закона за радиото и телевизията (ЗРТ) и се правят внушения, че съветът и председателят му „бездействат“ и не спазват закона, което неспазване е обект на прокурорска преписка. Твърди се, че публикацията завършва с „коментар от СЕМ към момента няма“. Публикуван е сканиран документ, адресиран до три институции – председателя на СЕМ, президента на Република България и председателя на Народното събрание, който документ е част от деловодната система на СЕМ. Допълва се, че СЕМ не е предоставял по никакъв начин и никакъв повод въпросния документ, нито е осигурил по Закона за достъп до обществена информация предоставянето му на медията.

Посочва се, че „публикуваният материал въвежда в заблуждение читателите в няколко посоки:

- на авторите е убягнало, че съставът на СЕМ беше обновен на 27 април 2016 г. с двама представители от квотата на Народното събрание и един от квотата на президента;
- правят се неверни внушения, че след 22 юни 2016 г. предстои ново обновяване;
- правят се неверни внушения, че СЕМ и в частност аз, като негов председател, нарушаваме закона, което е обект на прокурорска проверка;
- подвежда се обществото, като се публикува документ от април 2015 г. и не се посочва ясно, че същият се отнася до различна от днешната фактическа обстановка;
- редакцията на Клуб Z не се е снабдила официално и по законен начин с оповестения от нея документ, а още по-малко е потърсила потвърждение за автентичността му;
- без да е предоставена възможност за изразяване на позицията ни по въпроса, се твърди, че „коментар от СЕМ към момента няма“.

В жалбата се отправят следните искания към Комисията по журналистическа етика:

Отправя се молба да се образува производство и на основание чл. 17 от Правилника за дейността на Комисията за журналистическа етика да бъде постановено решение, с което се препоръча на интернет сайта Клуб Z да поднесе извинение по подходящ начин на Съвета за електронни медии.

III. РАЗПОРЕДБИ ОТ ЕТИЧНИЯ КОДЕКС НА БЪЛГАРСКИТЕ МЕДИИ, ЧИЕТО НАРУШАВАНЕ СЕ ТВЪРДИ

1.1.1 Ще предоставяме на обществото точна и проверена информация и няма преднамерено да скриваме или изопачаваме факти.

1.1.2 Няма да публикуваме информация, за която знаем, че е невярна.

1.1.3 Няма да подвеждаме обществото и ясно ще посочваме къде са използвани манипулирани текстове, документи, образи и звуци.

1.1.6 При отразяване на спорове ще се стремим да дадем възможност на засегнатите страни да изразят своята позиция.

2.1.1 Ще събираме информация с честни и законни средства.

IV. СТАНОВИЩЕ НА ОТВЕТНАТА СТРАНА

Становище на ответната страна е постъпило.

В него се заявява, че «оспорваният материал третира казус, предвиден в чл. 29 от Закона за радиото и телевизията. Според този член се предвижда обновяване на контролния орган СЕМ през две години за членовете от квотата на Народното събрание и през три години за членовете от квотата на Президента. Обновяването се извършва чрез жребий, предвижда законът, и резултатите от този жребий се изпращат на НС и Президента, за да определят нови членове на колективния орган. Тази норма е в сила от 22. 06.2010 г. На 17.07.12 г. СЕМ е приел Правила за провеждане на жребий, една седмица по-късно жребият е проведен - между Георги Лозанов и София Владимирова, Владимирова напуска.

Оттук нататък Народното събрание бави процедурата по определяне на нов член с една година, съответно така се случи и с последните влезли в мандат членове на СЕМ.

В закона обаче не е предвидено като възможност да се изменя “началния час” на обновяването, а е казано просто - през две години за членовете от квотата на НС и през три години за тези от квотата на Президента. Съответно, през 2016-та година, ако се следва закона, трябва да се направи това обновяване, независимо, че някои от членовете току-що започват мандата си. Законът за радио и телевизия прави ясно разграничение между обновяване и изтичане на мандат. Да, от една страна определя 6-годишен мандат за всеки от членовете, от друга предвижда прекъсването му чрез жребий.

Напълно бих се съгласила с г-жа Стоянова, ако тя има възражения срещу целесъобразността на закона. За мен е глупаво в управлението и контролирането на държавата нещо да се определя с жребий. Но има и редица други глупави закони, които носят съответните санкции при неспазването им, и гражданите на държавата се съобразяват с тях, защото такава е била волята на законодателя. За разлика от обикновените граждани, членовете на СЕМ имат механизми и могат да си осигурят лоби за промяна в закона. От друга страна, СЕМ са показали, че в определени случаи - като даването на лиценз на телевизия ПИК например, твърдо се придържат към точките и буквите, а не към някакъв “дух” на закона.

Тезата в материала е, че неспазването на закона при конструиране на даден орган поставя под съмнение решенията му, тъй като може да бъде оспорвана легитимността му.

Явно не само ние мислим по този начин, и като пример привеждаме писмо от Върховна административна прокуратура, отдел “Надзор за законност” от 22 април 2015 година до тогавашния председател на СЕМ Георги Лозанов, което анализира прилагането на въпросния член и подканва тогавашния председател да вземе мерки за обновяване чрез жребий.

Апропо, в материала изрично е посочено “Преди година Върховна апелационна прокуратура...”, а на поставеното като илюстрация факсимиле ясно се вижда датата на писмото и получателя - Георги Лозанов. Така че твърдението на г-жа Стоянова, че “се

подвежда обществото като се публикува документ от април 2015 и не се посочва ясно, че същият се отнася до различна от днешната фактическа обстановка" е абсолютно невярно."

По-нататък в становището се казва, че медията се е снабдила по законен начин с цитирания в жалбата документ, за чиято достоверност свидетелстват дискусиите по време на заседанието на СЕМ на 28 април 2015 г. Изразява се позиция, че становището на тогавашния началник на кабинета на президента на Република България потвърждава наличието на правен спор по казуса.

В заключение се заявява: „И последното твърдение на г-жа Стоянова подлежи на оспорване - попитали сме член на СЕМ за въпросния казус - той ни е отказал официален коментар, поради което не посочваме името му. Самата г-жа Стоянова се е свързала в деня на публикуването със зам.-главния редактор на Клуб Z Иван Бедров и й е била предоставена възможност да изпрати всичките си възражения, а ние съответно да ги публикуваме. Тя не се е възползвала от предложението.“

V. ФАКТИ

На 17 юли 2016 г., в 16.56 часа информационният сайт www.clubz.bg публикува материал със заглавие "Нови промени в СЕМ. Но се бавят" с подзаглавие „Жребий трябва да реши кои двама от членовете му ще бъдат подменени“. Публикацията има следното съдържание:

„След 22 юни тази година Съветът за електронни медии трябва да направи обновяване на състава си - по един член от парламентарната и президентската квота. Това гласи разпоредбата на чл. 29: Членовете на Съвета за електронни медии се избират или назначават за срок от шест години. Съставът на Съвета за електронни медии се обновява през две години от квотата на Народното събрание и през три години от квотата на президента.

Определянето на тези членове, които ще излязат, става чрез жребий, проведен от СЕМ, твърди законът. Жребият трябва да реши кой от президентската квота - Бетина Жотева или Мария Стоянова, следва да отпадне, за парламентарната квота изборът ще е между Иво Атанасов, Розита Михайлова и София Владимирова.

Резултатът от жребия трябва да бъде изпратен на Народното събрание и президент за посочването на нови членове. Това обаче е трябвало да стане до 22 юни, тъй като от тази дата започва да тече времето, в което двете институции трябва да вземат своето решение. Сега в момента има така нареченото "бездействие", което пречатства пълномощията на парламент и президент. Неспазването на закона е обект на прокуратурата. Преди година Върховна апелационна прокуратура, отдел "Надзор по законност" изпрати писмо до СЕМ, в което коментира подробно разпоредбата.

Възпрепятстването на изпълнението на закона е предпоставка за спорност на решенията на СЕМ, твърдят юристи, включително и на избор на нов генерален директор и управителен съвет на БНТ. Отговорност на председателката е да се осигурят правомощията на двата органа по назначаването, заради което миналата година се намеси прокуратурата.

Коментар от СЕМ към момента няма."

Материалът е придружен от сканирано писмо на прокурора от Върховна административна прокуратура, отдел „Надзор за законност“ от 22 април 2015 г. до тогавашния председател на Съвета за електронни медии Георги Лозанов, до председателя на Народното събрание Цецка Цачева и до президента на Република България Росен Плевнелиев.

Публикацията е била обновена на 03 август 2016 г.:

„Клуб Z

03.08.2016, 19:03 ч.

последна редакция 03.08, 19:03 ч.“.

Не съществува разлика в съдържанието на материала, приложен към жалбата и обновения му вариант от 3 август 2016 г.

Обновяването на състава на Съвета за електронни медии в периода 2010 – 2016 г. е публично известен факт с конкретно юридическо действие¹.

¹ През 2010 г. Законът за радиото и телевизията определя, че съставът на СЕМ ще се състои не от девет, а от петима членове (трима представители, избрани от Народното събрание, и двама представители, назначени от президента на републиката). Съставът на СЕМ към 1 юни 2010 г. е следният: Анна Хаджиева (мандат до 31.10.2014 г.), Анюта Асенова (мандат до 31.10.2014 г.), Бойчо Кулински (мандат до 1.04.2016 г.), Георги Лозанов (мандат до 1.04.2016 г.), Георги Стоименов (мандат до 18.04.2012 г.), Милен Вълков (мандат до 18.04.2012 г.), Маргарита Пешева (мандат до 2012 г.), Мария Стефанова (мандат до 31.10.2014 г.), София Владимирова (мандат до 1.04.2016 г.). Регулаторът трябва да напуснат определени членове – по двама от всяка квота (Бойчо Кулински и Милен Вълков – президентска квота; Маргарита Пешева и Мария Стефанова – парламентарна квота. За тази цел е подменен механизмът на обновяване на състава на надзорния орган по отношение на парламентарната квота. Този механизъм предвижда *еднократен* жребий измежду членовете от състава на Народното събрание през 2012 г. Еднократността произтича от изричното споменаване в преходната разпоредба на §4 от ЗИД на ЗРТ (ДВ, бр. 47 от 2010 г.) на единствената година, в която трябва да се проведе жребието – 2012 г.: „След изтичане на две години от влизането в сила на този закон (22.06.2012 г. – б. м.) съставът на Съвета за електронни медии от квотата на Народното събрание се обновява, като чрез жребий се прекратява мандатът на един от членовете, избрани през 2010 г.“. Пълният мандат на Георги Лозанов или София Владимирова е поставен под условие.

Решението на парламента и указът на президента за обновяване на състава на СЕМ влизат в сила едновременно. Президентът назначава свой представител през 2012 г. Мария Стоянова на мястото на Георги Стоименов с Указ № 209 от 1.06.2012 г., обн., ДВ, бр. 42 от 5.06.2012 г. Този съветник встъпва в длъжност, без да е изчакал решението за избор на член от Народното събрание. СЕМ провежда жребий на 24 юли 2012 г. с решение № 165, а парламентът изпълнява своето задължение да попълни състава на регулатора едва на 17 юли 2013 г. Но това не означава, че СЕМ е нелегитимен до обновяването на състава му, тъй като нормата на чл. 29, ал. 3 от ЗРТ предвижда, че членовете на Съвета за електронни медии изпълняват задълженията си *до встъпването в длъжност на новите членове*. С Решение на Народното събрание, обн., ДВ, бр. 64 от 19.07.2013 г., е избран Иво Атанасов на мястото на София Владимирова.

На 31.10.2014 г. изтичат мандатите на двама от членовете на СЕМ – по един от парламентарната квота и от президентската квота. На 8 май 2015 г. президентът назначава от своята квота представител Бетина Жотева с Указ № 85, обн., ДВ, бр. 35 от 15.05.2015 г. Парламентът избира за свой представител Розита Михайлова на 27 април 2016 г. с Решение, обн., ДВ, бр. 34 от 3.05.2016 г. Междувременно, на 1 април 2016 г. изтича мандатът на Георги Лозанов, излъчен от квотата на Народното събрание. Георги Лозанов подава оставка на 25 февруари 2016 г., която не е гласувана от СЕМ, и поради това мандатът му се прекратява не предсрочно, а с изтичането. Неговото място е

VI. МОТИВИ

По чл. 1.1.1 Ще предоставяме на обществото точна и проверена информация и няма преднамерено да скриваме или изопачаваме факти

Точка 6 от Резолюция № 1003 от 1993 г. за журналистическата етика на Съвета на Европа гласи: "Мненията под формата на коментари върху събития или действия относно лица или институции не трябва да се опитват да отричат или да скриват реалността на фактите или данните". В публикацията изпращането на писмо от прокурор от Върховна административна прокуратура от 25 април 2015 г., който предлага на предходния председател на СЕМ Георги Лозанов да организира жребий за обновяване състава на СЕМ, се свързва с дейността на СЕМ след извършеното пълно обновяване на състава на регулатора през април 2016 г.

Натрапва се идеята, че предстои ротация в квотите на медийния орган, възпрепятствана от председателя на СЕМ (Мария Стоянова – нейна снимка е поставена под заглавието на материала), който председател не организира жребий, следователно, последният пречи на Народното събрание и на президента на Република България да изпълнят правомощията си да изпратят свои представители в надзорния орган.

Създава се негативното впечатление към работата на СЕМ. Твърди се, че непровеждането на жребия е неспазване на закона – „обект на прокуратурата“. Като доказателство за това мнение се използва кореспонденция от предходната година в свършено различен контекст от дейността на СЕМ. С допуснатото смесване на факти от различни дати и инспирираните внушения за нарушение на закона се извършва изопачаване на действителността. Последното се допълва от заглавието на материала: „Нови промени в СЕМ. Но се бавят“. Реалните факти са преиначени и ситуацията около ротацията на СЕМ е обяснена невярно. Сайтът www.clubz.bg съобщава несъществуваща новина.

В цитираната информация въпросът за ротацията в състава на СЕМ е представен по неточен начин. Налице е преднамерено поднасяне на фактите, като се съобщава за непредвиден в законодателството жребий.

В публикацията се твърди, че СЕМ не е предоставил коментар по повдигната тема: «Коментар от СЕМ към момента няма». Коментар по определен въпрос може да се направи, ако надзорният орган е потърсен за мнение официално. Това става чрез запитване до неговия председател, който на основание чл. 31, ал. 2, т. 1 от ЗРТ представлява СЕМ. Както става ясно от обясненията на медията, такова мнение не е търсено от председателя на СЕМ. Макар да е отправено запитване до член на регулаторния орган («попитали сме член на СЕМ за въпросния казус - той ни е отказал официален коментар, поради което не посочваме името му»), този факт не освобождава от отговорност медията да посочи в материала, че член на регулатора е комуникирал с нейни представители по повод готвената публикация за бавените промени по повод ротацията, същият е пожелал анонимност и да използва друг, различен източник.

попълнено през май 2016 г. от София Владимирова с Решение на Народното събрание, обн., ДВ, бр. 34 от 3.05.2016 г. По този начин *съставът на Съвета за електронни медии е обновен към датата на публикуване на статията в www.clubz.bg. Следващата ротация предстои на 1 юни 2018 г. и тя засяга Мария Стоянова.*

Предоставянето на възможност да се представят възражения след публикуването на информация не означава, че са спазени етичните стандарти при нейното подготвяне за разпространение. Не отговаря на истината факта, че СЕМ като публичноправна институция чрез неговия председател е бил потърсен за коментар на казуса.

Комисията за журналистическа етика намира жалбата за основателна в тази ѝ част.

По чл. 1.1.2 Няма да публикуваме информация, за която знаем, че е невярна

Описаните събития, свързани с обновяването на състава на СЕМ през последните 4 години, са публично известни, тъй като се основават на актове на държавни органи, оповестявани в „Държавен вестник“. Разпространената информация със заглавие „Нови промени в СЕМ. Но се бавят“, в която се твърди, че трябва да се извърши обновяване на състава на СЕМ, не е достоверна.

Същото се отнася и до твърдението, че обновяването на състава на СЕМ трябва да се състои чрез жребий („Жребий трябва да реши кои двама от членовете му ще бъдат подменени“). Жребият има еднократно действие, той е изпълнил задачата си да определи кой от двамата членове на СЕМ, избрани през 2010 г. (Георги Лозанов или София Владимирова), трябва да напуснат регулатора през 2012 г. (арг. §4 от ПЗР на ЗИДЗРТ, ДВ, бр. 47 от 2010 г.), от който момент нататък оставащият в СЕМ по силата на жребия член на надзорния орган (Георги Лозанов) получава пълен 6-годишен мандат.

Не е верен и друг факт в публикацията, а именно, че „отговорност на председателката е да се осигурят правомощията на двата органа по назначаването, заради което миналата година се намеси прокуратурата“. Компетентността на председателя на СЕМ (и негова отговорност) е определена изчерпателно в чл. 31, ал. 2 от ЗРТ. Той няма задължение „да осигурява правомощията“ на който и да е друг орган, освен СЕМ. Също така съветът е колективен орган и всички решения се взимат по предвидения в чл. 36 и чл. 37 от ЗРТ ред – колегиално.

Комисията за журналистическа етика намира, че е налице нарушение на чл. 1.1.2 от Етичния кодекс на българските медии.

По чл. 1.1.3 Няма да подвеждаме обществото и ясно ще посочваме къде са използвани манипулирани текстове, документи, образи и звуци

Относно твърдението в жалбата, че публикацията нарушава чл. 1.1.3 от Етичния кодекс на българските медии, следва да се посочи, че в нея не са използвани манипулирани текстове или документи, а сканирано писмо, постъпило в деловодството на Съвета за електронни медии на 22 април 2015 г. Председателят на СЕМ не оспорва неговата автентичност, а единствено факта на публикуването му в www.clubz.bg, без документът да е предоставен на медията официално от регулатора. По този повод Комисията за журналистическа етика намира, че не е налице подвеждане на аудиторията и няма нарушение на чл. 1.1.3 от Етичния кодекс на българските медии.

По чл. 1.1.6 При отразяване на спорове ще се стремим да дадем възможност на засегнатите страни да изразят своята позиция

Налице е журналистически коментар на факт (постъпило в СЕМ писмо от Върховна административна прокуратура), случил се през април 2015 г. Комисията за

журналистическа етика намира, че не е налице нарушение на чл. 1.1.6 от Етичния кодекс на българските медии.

По чл. 2.1.1 Ще събираме информация с честни и законни средства

Основна задача на журналистите е да информират аудиторията за факти и събития от обществена значимост. Придобиването на един или друг официален документ от журналистите на www.clubz.bg е въпрос, свързан с професионалните им умения. Задължение на председателя на СЕМ е да не позволява в публичното пространство да се разпространява служебна кореспонденция. В жалбата не се твърди, че документът е откраднат, придобит чрез измама или принуда. В случая става въпрос за престъпление по служба (чл. 284 от Наказателния кодекс), по което настоящата комисия не е компетентна да се произнесе.

Комисията за журналистическа етика намира, че не е налице нарушение на чл. 2.1.1 от Етичния кодекс на българските медии.

На основата на събраната информация и направения анализ, във връзка с чл. 17, ал. 1 от Правилника за дейността, Комисията за журналистическа етика прие следното

РЕШЕНИЕ:

Намира жалбата на Съвета за електронни медии срещу www.clubz.bg за **основателна** по отношение на чл. 1.1.1; чл. 1.1.2 и за **неоснователна** по отношение на чл. 1.1.3; чл. 1.1.6 и чл. 2.1.1 на Етичния кодекс на българските медии.

Решението е взето без участието на Иван Бедров, който си направи отвод на основание чл. 13, ал. 2 от Правилника за дейността на Комисията за журналистическа етика.

Съгласно чл. 18, ал. 4 от Правилника за дейността на Комисията за журналистическа етика решението да се изпрати на заинтересованите страни в 7-дневен срок от приемането му.

Председател на КЖЕ:

Александър Кашъмов

*Изпълнителен директор
на Фондация "НСЖЕ"*

Мехти Меликов